

12.6.2017

Viite: YM:n lausuntopyyntö 8.5.2017

Ympäristöministeriö

Lausunto luonnoksesta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita (VAT) koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi

Tausta

Ympäristöministeriö on valmistellut valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamista. Valmistelu on tähdännyt siihen, että valtioneuvosto päättää uudistetuista tavoitteista keväällä 2017. Uudistus koskee valtioneuvoston 30.11.2000 tekemää ja 13.11.2007 osittain tarkistamaa päätöstä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista.

Ympäristöministeriö pyytää 8.5.2017 päivätyllä kirjeellään lausuntoa luonnoksesta valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevaksi valtioneuvoston päätökseksi. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteiden tarkoituksena on varmistaa valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen maakuntien ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Lausunnot pyydetään toimittamaan 30.6.2017 mennessä.

Näkökulmia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamiseen

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että VAT:ejä tarvitaan ja niillä on merkitystä erityisesti maakuntakaavoituksessa jatkossakin. Järjestelmää ollaan muuttamassa nykyistä yleispiirteisemmäksi. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistaminen tukee näitä tavoitteita.

Nykyiset (v. 2008) tavoitteet ovat monenkirjavia ja tulkinnoissa painottuu usein sektoriviranomaisen näkökulmat. Tavoitteita on runsaasti ja niiden tarkkuustaso vaihtelee. Tavoitteet ovat lisäksi osin päällekkäisiä. Pohjois-Pohjanmaan liitto näkee myönteisenä näiden päällekkäisyyksien purkamisen. Suuri osa asioista määritellään joka tapauksessa erityislainsäädännössä.

Pohjois-Pohjanmaan liitto toteaa, että uudistamisen myötä keskittyminen olennaisiin, aidosti valtakunnallisiin ja riittävän yleispiirteisiin tavoitteisiin on kannatettavaa. VAT:eissa on haettava tasapainoista ja -laatuista kokonaisuutta. Tavoitteilla vastataan alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin ja uudistus on nähtävä strategisena kannanottona siihen, mitkä ilmiöt ja muutosajurit ohjaavat alueidenkäyttöä. Pohjois-Pohjanmaan liiton mielestä uudistaminen on kannatettava sekä maakuntaudistuksen hengen mukainen ja se tukee osaltaan laajempaa kokonaisuudistusta.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisoiminen ja tarkentaminen maakunnallisiksi alueidenkäyttötavoitteiksi

Maakunnallisille ja paikallisille maankäyttöratkaisuille jää uudistuksen myötä tarvittavaa liikkumatilaa. Pohjois-Pohjanmaan liitto pitää kannatettavana suuntaa, jossa luovutaan tiukan normeeraavasta lähestymisestä. Pohjois-Pohjanmaalla hyvänä käytäntönä on jo varsin pitkään ollut maakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (MAT) laatiminen, jotka ovat olleet maakuntakaavoituksen ohjenuorana. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja niitä konkretisoivien maakunnallisten tavoitteiden (MAT) rooli kasvaa tilanteessa, jossa ympäristöministeriö ei enää vahvista maakuntakaavoja.

Muita huomioita

Pohjois-Pohjanmaan liitolla ei ole huomautettavaa toimivia yhdyskuntia ja kestävästä liikkumisesta, tehokasta liikennejärjestelmää ja uusiutumiskykyistä energiahuoltoa koskevista tavoitteista.

Terveellistä ja turvallista elinympäristöä koskevien tavoitteiden osalta liitto kiinnittää huomiota suuronnettomuusvaaraa aiheuttavien laitosten ja ratapihojen sijoittamiseen. Epäselväksi jää, rajoittuuko tavoitteen ohjausvaikutus uusien laitosten sijoittamiseen. Tavoitteen muotoilussa olisi perusteltua ottaa huomioon myös olemassa olevat laitokset ja ratapihat sekä asuinalueiden sijoittaminen suhteessa niihin.

Luonnonvarojen osalta tavoitteissa on tehty tiivistäminen siten, että yksittäisiä luonnonvaroja (maa-ainekset, pohjavesi, turve) ei mainita, vaan viitataan yleisemmin luonnonvarojen kestäväan hyödyntämiseen ja bio- / kiertotalouteen. Tarkempi luonnonvarakohtainen tavoitteenasettelu jää maakunnan vastuulle, mikä on Pohjois-Pohjanmaan liiton mielestä hyvä ratkaisu.

Kulttuuriympäristön osalta luonnoksessa sivulla 7 todetaan: "Luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kestävä käyttö toteutuu turvaamalla niiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus". Tämä periaate on hyvä tuoda esille myös itse tavoitteissa, koskien paitsi luonnonympäristöä myös kulttuuriympäristöä. Monimuotoisuuden ja arvokkaiden aluekokonaisuuksien edistämiseen kehottavassa tavoitteessa viitataan vain luonnon monimuotoisuuteen ja virkistyskäyttöön; kulttuuriympäristön monimuotoisuus ja sen merkitys on jäänyt tästä pois.

Luonnon monimuotoisuutta ja virkistyskäyttöä koskevassa tavoitteessa viitataan "luonnonperintöön" ja "arvokkaiden aluekokonaisuuksien" säilymiseen. Käsitteet ovat jossain määrin epätarkkoja ja omiaan aiheuttamaan tulkintaepäselvyyttä. Tekstissä on perusteltua avata ko. käsitteiden sisältö tai korvata ne selkeämmillä termeillä. Esimerkiksi arvokkaiden aluekokonaisuuksien sijaan voisi olla perusteltua puhua arvokkaista "alueista". Käytettyjen käsitteiden selventäminen olisi muutoinkin tarpeen useassa kohdassa.

Yhteenveto

Lopuksi Pohjois-Pohjanmaan liitto painottaa, että VAT:eiden yleispiirteisyys mahdollistaa maakuntien ominaispiirteiden paremman huomioon ottamisen alueellisessa kehittämisessä, kun tavoitteita ei sidota tiettyihin suunnittelutasoihin tai viranomaisiin. Lisäksi olisi tarkoituksenmukaista tarkastella suunnittelujärjestel-

mää laajemmin myös kokonaisuutena ml. valtakunnalliset alueiden kehittämistä-
voitteet.

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO

Maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Kyösti Oikarinen

Maakuntajohtaja

Jussi Rämetsä